

Σύνθεση ευρημάτων των αξιολογήσεων του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία»

ΕΠΑνεΚ 2014-2020

Η ακόλουθη Σύνθεση των ευρημάτων των αξιολογήσεων του ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020 συντάχθηκε από τη Μονάδα Α1 «Προγραμματισμού και Αξιολόγησης ΕΠ και Οριζοντίων Θεμάτων» της ΕΥΔ του Προγράμματος «Ανταγωνιστικότητα» (πρώην ΕΥΔ ΕΠΑΝΕΚ) στο πλαίσιο της παραγράφου 2 του άρθρου 114 του Κανονισμού (ΕΕ) Κοινών Διατάξεων 1303/2013, λαμβάνοντας υπόψιν τις σχετικές κατευθύνσεις της ΕΥΣΣΑ (ΑΠ 113344 - 24-11-2022).

Η σύνθεση είναι συνοπτική. Το πρώτο μέρος παρέχει μια επισκόπηση των αξιολογήσεων και συνοδεύεται από συνοπτικό πίνακα στο Παράρτημα. Το δεύτερο μέρος συγκεντρώνει τα ευρήματα των εκπονούμενων αξιολογήσεων. Το τρίτο μέρος περιλαμβάνει την εξαγωγή γενικών συμπερασμάτων σχετικά με τα πορίσματα των αξιολογήσεων που πραγματοποιήθηκαν (με βάση τις πληροφορίες που παρέχονται στη δεύτερη ενότητα).

Περιεχόμενα

1. Επισκόπηση των αξιολογήσεων του ΕΠΑΝΕΚ.....	2
2. Πορίσματα ανά άξονα προτεραιότητας σε σχέση με τους δείκτες εκροών και αποτελεσμάτων..	3
3. Γενικά Συμπεράσματα.....	16
Παράρτημα: Αξιολογήσεις που πραγματοποιήθηκαν στο ΕΠΑΝΕΚ.....	19

1. Επισκόπηση των αξιολογήσεων του ΕΠΑΝΕΚ

Το Σχέδιο Αξιολόγησης του ΕΠΑΝΕΚ εκτείνεται από το 2014 έως το 2023 και υποβλήθηκε στην Επιτροπή Παρακολούθησης και στην ΕΕ στα τέλη του 2015. Με την Α' τροποποίησή του το 2018 έγινε επικαιροποίηση των χρονοδιαγραμμάτων υλοποίησης με μερική ομαδοποίηση αξιολογήσεων. Επίκειται Β' τροποποίηση με επικαιροποίηση εκείνων που έχουν υλοποιηθεί και αυτών που σχεδιάζονται, εκτιμώντας συνολικά 15 αξιολογήσεις προϋπολογισμού 681.130 € (εκτός ΦΠΑ).

Έως τέλος του 2022 έχουν εκπονηθεί **12 αξιολογήσεις** είτε μέσω ανάθεσης (οι οποίες κόστισαν στην ΕΥΔ ΕΠΑΝΕΚ 381.130 € εκτός ΦΠΑ) είτε εσωτερικά από την ΕΥΔ ΕΠΑΝΕΚ (βλ. **Πίνακα Παραρτήματος**).

Αναλυτικότερα, το 2014 υλοποιήθηκε η εκ των προτέρων αξιολόγηση του ΕΠΑΝΕΚ με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας σχεδιασμού του Προγράμματος.

Το 2015 ολοκληρώθηκε η εκ των προτέρων αξιολόγηση για τον σχεδιασμό του Ταμείου εξοικονόμησης ενέργειας σε κατοικίες, η οποία επικαιροποιήθηκε το 2016 λαμβάνοντας νεότερα δεδομένα προκειμένου να συσταθεί το Ταμείο. Στις αρχές του 2020 υλοποιήθηκε εκ νέου επικαιροποίηση για να εκτιμηθούν οι ενδεχόμενες πρόσθετες κεφαλαιακές απαιτήσεις.

Το 2016 ολοκληρώθηκε η επικαιροποίηση της εκ των προτέρων αξιολόγησης για τη σύσταση ταμείων επιχειρηματικότητας η οποία αφορούσε στο σύνολο της χώρας και ανατέθηκε από το Υπουργείο Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού.

Με σκοπό τη βελτίωση της πολιτικής, υλοποιήθηκε το 2018 αξιολόγηση της εφαρμογής και της πολιτικής της παρέμβασης του ΕΠΑΝΕΚ, κυρίως ως προς την αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα των δράσεων, η οποία οδήγησε στη 2^η Αναθεώρηση του ΕΠΑΝΕΚ.

Το 2017 και 2020 εκπονήθηκαν 2 αξιολογήσεις αποτελεσματικότητας των ενεργειών Πληροφόρησης και Επικοινωνίας του ΕΠΑΝΕΚ.

Τον Μάιο 2020 χρειάστηκε να εκπονηθεί απλοποιημένη ex ante αξιολόγηση για το «Ταμείου Εγγυοδοσίας επιχειρήσεων COVID-19» που επικαιροποιήθηκε τον Σεπτέμβριο 2020 και Ιανουάριο 2021 προκειμένου να ληφθούν υπόψιν πρόσθετες κεφαλαιακές απαιτήσεις λόγω των νέων πανδημικών κυμάτων.

Το 2020 εκπονήθηκε μελέτη για τη μέτρηση του κοινού δείκτη μακροπρόθεσμων αποτελεσμάτων CR07 του ΕΚΤ σε ΕΠΑΝΑΔ ΕΔΒΜ και ΕΠΑΝΕΚ, για την εισαγωγή της τιμής στην Ετήσια Έκθεση με έτος αναφοράς το 2019.

Το 2021 υλοποιήθηκαν 3 επιμέρους αξιολογήσεις αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας δράσεων του ΕΠΑΝΕΚ ανά τομέα (επιχειρηματικότητα, βιομηχανία-εμπόριο, ανθρώπινο δυναμικό) που ανέδειξαν καλές πρακτικές και τροφοδότησαν με προτάσεις και το νέο Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα» 2021-2027.

Για το 2023 προγραμματίζεται αξιολόγηση εφαρμογής των παρεμβάσεων αντιμετώπισης των συνεπειών της πανδημίας στις ΜΜΕ μέσω του REACT EU και του ΕΤΠΑ. Επίσης για το τέλος της Προγραμματικής Περιόδου σχεδιάζεται μια αξιολόγηση αποτίμησης και επιπτώσεων των δράσεων του ΕΠΑΝΕΚ ανά ειδικό στόχο.

Οι αξιολογήσεις έχουν αναρτηθεί στην ηλεκτρονική βιβλιοθήκη του site του ΕΠΑΝΕΚ <http://www.antagonistikotita.gr/epanek/events.asp?cs=5> (τμήμα «Ε. Αξιολογήσεις» ή «Δ. Μέσα Χρηματοοικονομικής Τεχνικής») στο οποίο έχει πρόσβαση κάθε ενδιαφερόμενος.

Επίσης αναρτώνται στη βάση δεδομένων της ΕΕ (SFC2014) και στην ηλεκτρονική βιβλιοθήκη του χώρου εργασίας της Επιτροπής Παρακολούθησης στον ΔΙΑΥΛΟ όπου έχουν πρόσβαση όλοι οι αρμόδιοι για το ΕΠΑΝΕΚ φορείς σχεδιασμού και πολιτικής, υλοποίησης και παρακολούθησης.

Τέλος οι Αξιολογήσεις παρουσιάζονται διά ζώσης στις συνεδριάσεις της Επιτροπής Παρακολούθησης του ΕΠΑΝΕΚ.

2. Πορίσματα ανά άξονα προτεραιότητας σε σχέση με τους δείκτες εκρών και αποτελεσμάτων

Παρακάτω αρχικά αναφέρονται τα ευρήματα των αξιολογήσεων που αφορούν στο σύνολο του ΕΠΑΝΕΚ και ακολουθεί ο αναλυτικός Πίνακας 1 με συμπεράσματα ανά επενδυτική προτεραιότητα.

Ex-Ante ΕΠΑΝΕΚ (Παράρτημα, α/α 12)

Υλοποιήθηκε το 2014 από τη SPEED κατά τον αρχικό σχεδιασμό του ΕΠΑΝΕΚ και αφορούσε την αξιολόγηση της συνεκτικότητας του Προγράμματος και της Λογικής της Παρέμβασης, την καταλληλότητα και τη συνάφεια των δεικτών, την ποιότητα και αξιοπιστία του συστήματος παρακολούθησης, τη συμβολή στους στόχους της ΕΕ2020.

Η αξιολόγηση κατέληξε ότι η στρατηγική του ΕΠΑΝΕΚ ήταν σύμφωνη με τις συστάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, καθώς εστιάζει στις μεταρρυθμίσεις που ενισχύουν την ανταγωνιστικότητα και επικεντρώνεται σε τομείς υψηλής προοπτικής για την ανάπτυξη, την ανταγωνιστικότητα και την καινοτομία. Το ΕΠΑΝΕΚ συμβάλλει στην επίτευξη της στρατηγικής της Ένωσης για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη λαμβάνοντας υπόψη τις εθνικές και περιφερειακές ανάγκες.

Το ΕΠΑΝΕΚ αποτέλεσε έργο ομάδων σχεδιασμού με την ευρύτερη δυνατή συμμετοχή κλαδικών εκπροσώπων και εμπειρογνομόνων ώστε το τελικό αποτέλεσμα να εξασφαλίζει όχι απλά τη συναίνεση αλλά τη σύνθεση της τεχνικής γνώσης και εμπειρίας. Η επικέντρωση σε τομείς της οικονομίας που παρουσιάζουν ανταγωνιστικό πλεονέκτημα και θετικές αναπτυξιακές προοπτικές μπορούν να προσφέρουν σημαντικά συγκριτικά πλεονεκτήματα στη χώρα, όπως και

η έμφαση στην Έξυπνη Εξειδίκευση. Η ελληνική μεταποίηση εξακολουθεί, συνολικά, να έχει ανάγκη ισχυρής ενίσχυσης. Επισημαίνει ότι το πρόβλημα δεν έγκειται στην παροχή ή μη ενισχύσεων και στην παροχή ή μη grants, αλλά στη σωστή εκτίμηση της σκοπιμότητας τους, στο σωστό σχεδιασμό τους, στη σωστή εξειδίκευση τους, στο σωστό προσδιορισμό και παρακολούθηση των δεσμευτικών όρων που πρέπει να τις συνοδεύουν.

Το σύστημα δεικτών κρίνεται εν γένει επαρκές περιλαμβάνοντας σε κάθε επενδυτική προτεραιότητα δείκτες εκροής και αποτελέσματος. Η επιλογή δεικτών κρίνεται κατάλληλη και αποτυπώνει το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα. Οι ειδικοί δείκτες εκροής εκτιμάται ότι είναι ορθά διατυπωμένοι και συνδεδεμένοι με τις σχεδιαζόμενες δράσεις. Η επιλογή των ειδικών δεικτών αποτελέσματος κρίνεται εν γένει ως επιτυχής. Η διατύπωση και η σαφήνεια των ορισμών των δεικτών αποτελέσματος είναι επαρκής και σύμφωνη με τις προδιαγραφές που έχουν τεθεί για την κατασκευή των δεικτών αποτελέσματος. Επισημάνθηκε ότι εξαιτίας της ιδιαίτερης οικονομικής συγκυρίας, εξωγενείς (με το ΕΠΑνΕΚ) παράγοντες μπορούν να επηρεάσουν σημαντικά την επίτευξη ή μη των τιμών στόχου των αποτελεσμάτων, κάτι για το οποίο δεν μπορεί να λάβει μέριμνα το Πρόγραμμα.

Το πλαίσιο επίδοσης κρίθηκε ως πλήρες για να εκπληρώσει το σκοπό του, έχοντας λάβει υπόψη τεκμηριωμένα το κριτήριο κάλυψης του 50% της χρηματοδότησης ανά άξονα προτεραιότητας. Οι δείκτες εκροής έχουν ορθά συμπληρωθεί από δείκτες βασικών σταδίων υλοποίησης προκειμένου να τεθούν τιμές οροσήμων για το 2018. Οι χρηματοοικονομικοί δείκτες αποτυπώθηκαν ορθά υπολογισμένοι για τα ορόσημα του 2018 και τους στόχους του 2023.

Τέλος αξιολογήθηκαν ως επαρκείς οι ανθρώπινοι πόροι και η διοικητική ικανότητα για τη διαχείριση του Προγράμματος, καθώς και η καταλληλότητα των διαδικασιών παρακολούθησης και συλλογής των αναγκαίων δεδομένων για να τροφοδοτήσουν τη διαδικασία λήψης αποφάσεων, την εκπόνηση εκθέσεων και αξιολογήσεων.

1^η αξιολόγηση αποτελεσματικότητας ενεργειών Πληροφόρησης και Επικοινωνίας (Παράρτημα, α/α 8)

Διενεργήθηκε το 2017 από την ΕΥΔ ΕΠΑΝΕΚ μέσω διαδικτυακής έρευνας στο κοινό που έχει ήδη εκτεθεί σε κάποια από τις ενέργειες αυτές (ανάρτηση ερωτηματολογίου). Βασικό κριτήριο ήταν η αξιολόγηση της προβολής και αναγνωρισιμότητας της πολιτικής και των παρεμβάσεων του ΕΠΑνΕΚ καθώς και του ρόλου των Ταμείων και της Ένωσης. Από τις απαντήσεις αναδείχθηκε η αποτελεσματικότητα των επικοινωνιακών μέσων της Στρατηγικής Επικοινωνίας του ΕΠΑνΕΚ ως προς την επίτευξη του κεντρικού επικοινωνιακού στόχου του Προγράμματος. Επίσης αναδείχθηκε η αναγνωρισιμότητα της πολιτικής και των παρεμβάσεων του ΕΠΑνΕΚ, του ρόλου των Ταμείων και της Ένωσης. Τα αποτελέσματα οδήγησαν στην ενδυνάμωση του ρόλου του γραφείου πληροφόρησης για την καλύτερη εξυπηρέτηση του κοινού στα ερωτήματα σχετικά με τις προκηρύξεις του ΕΠΑΝΕΚ καθώς και στην αναβάθμιση του site που αναδείχθηκε ως το βασικό μέσο πληροφόρησης του κοινού.

2η Αξιολόγηση Στρατηγικής Επικοινωνίας ΕΠΑΝΕΚ και βαθμού ικανοποίησης δυνητικών δικαιούχων & ωφελουμένων (Παράρτημα, α/α 5)

Ολοκληρώθηκε το 2020 από την PRORATA ΑΕ και βασίστηκε σε ποσοτικές και ποιοτικές έρευνες εθνικής εμβέλειας σε 5 διαφορετικά κοινά -στόχους:

- ενδιάμεσους φορείς & πολλαπλασιαστές πληροφόρησης (συνεντεύξεις)
- δείγμα συμμετεχόντων σε ημερίδες (ερωτηματολόγιο)
- αιτούντες χρηματοδότησης (ερωτηματολόγιο)
- ωφελούμενους νεοπροσληφθέντες δράσεων ΕΚΤ (ερωτηματολόγιο)
- ευρύ κοινό (τυχαία τηλεφωνήματα)

Τα βασικά ερωτήματα εστίαζαν στην επίγνωση του ρόλου της Ένωσης, του ΕΣΠΑ και του ΕΠΑΝΕΚ, ενώ στο 1^ο κοινό τέθηκαν και ευρύτερα ερωτήματα σχεδιασμού & υλοποίησης των μέτρων πληροφόρησης/επικοινωνίας.

Αναδείχθηκε εκ νέου ο κομβικός ρόλος που διαδραματίζει η ιστοσελίδα www.antagonistikotita.gr, καθώς και η συμβολή του e-newsletter ως κρίσιμου εργαλείου μαζικής και στοχευμένης ενημέρωσης, παράλληλα με την εντατική χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και ειδικότερα του Facebook. Οι πολίτες φάνηκε να διατηρούν θετική άποψη για το ΕΣΠΑ ανεξαρτήτως του βαθμού εμπλοκής τους με το ΕΠΑΝΕΚ. Οι πιο αναγνωρίσιμες δράσεις μεταξύ των διαφορετικών κοινών-στόχων ήταν: «Εξοικονομώ κατ'οίκον» (ε.π. 4c), «Αναβάθμιση μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων» (ε.π. 3c) και δευτερευόντως «Νεοφυής επιχειρηματικότητα» (ε.π. 8iii), «Ίδρυση και λειτουργία νέων τουριστικών ΜΜΕ» (ε.π. 3c), «Αυτοαπασχόληση πτυχιούχων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης» (ε.π. 8iii). Τα **ευρήματα** αξιοποιήθηκαν από την ΕΥΔ ΕΠΑΝΕΚ για τη συνεχή αναβάθμιση και ενημέρωση του site και την καλύτερη αξιοποίηση όλων των δικτύων επικοινωνίας.

Ενδιάμεση Αξιολόγηση πορείας υλοποίησης ΕΠΑΝΕΚ (Παράρτημα, α/α 7)

Εκπονήθηκε το 2018 από την Κ&Ο Συμβουλευτικές Υπηρεσίες Α.Ε όταν το ΕΠΑΝΕΚ ήταν σε φάση εξέλιξης με τις περισσότερες παρεμβάσεις είτε να υλοποιούνται είτε να είναι κοντά σε προκήρυξη και με την οικονομική υλοποίηση (8,4%) να υστερεί σημαντικά έναντι της φυσικής υλοποίησης (44,1%). Την περίοδο αυτή είχαν συσταθεί και 3 Ταμεία Χαρτοφυλακίου (Εξοικονομώ κατ' Οίκον, ΤΕΠΙΧ II και EQUIFUND) τα οποία ξεκινούσαν την ενεργοποίησή τους.

Η αξιολόγηση αφορούσε την αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα των δράσεων του ΕΠΑΝΕΚ, την καταλληλότητα των δεικτών, την επάρκεια των δεδομένων καθώς και την επικαιρότητα της Λογικής της Παρέμβασης (ΛΠ). Τα συμπεράσματα της Αξιολόγησης παρατίθενται στον ακόλουθο **Πίνακα 1** αναλυτικά ανά Επενδυτική Προτεραιότητα και οδήγησαν στην 2^η Αναθεώρηση του ΕΠΑΝΕΚ.

*Αξιολογήσεις δράσεων Ανθρώπινου Δυναμικού, Βιομηχανίας και Εμπορίου,
Επιχειρηματικότητας (Παράρτημα, α/α 1-3)*

Εκπονήθηκαν το 2021 από ανεξάρτητους αξιολογητές (Κ. ΑΙΓΙΣ ΕΠΕ, ΕΕΟ GROUP ΑΕ, PWC) όταν το ΕΠΑΝΕΚ ήταν σε πλήρη εφαρμογή και επέτρεψαν να αποτιμηθεί η συνολική παρέμβαση των δράσεων αυτού στον κάθε τομέα, να αναδειχθούν καλές πρακτικές καθώς και να υποστηριχθεί ο σχεδιασμός του νέου Προγράμματος «ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ 2021-2027» που συνέπεσε χρονικά. Τα συμπεράσματα αναφέρονται στην Ενότητα 3 παρακάτω ενώ επιμέρους ευρήματα για το ανθρώπινο δυναμικό παρατίθενται και στον πίνακα 1 που ακολουθεί αναλυτικά ανά Επενδυτική Προτεραιότητα.

Ex-Ante Ταμείων (Παράρτημα, α/α 4, 9, 10, 11)

Η εκ των προτέρων Αξιολόγηση για τον σχεδιασμό και εφαρμογή χρηματοδοτικών εργαλείων της ΠΠ 2014-2020 (α/α 9) εκπονήθηκε από την Grant Thornton το 2015 και το 2016 έγινε επικαιροποίηση αυτής λαμβάνοντας τα τελευταία στοιχεία της οικονομίας. Τα συμπεράσματά της χρησιμοποιήθηκαν για τη σύσταση Ταμείων (ΤΕΠΙΧ ΙΙ, EQUIFUND, Ταμείο Εγγυοδοσίας EIF) στο πλαίσιο κυρίως της ε.π. 3c, στην οποία αναφέρονται ακολούθως στον Πίνακα 1 τα αναλυτικά συμπεράσματα.

Τον Μάιο 2020 εκπονήθηκε από την ΕΥΔ ΕΠΑΝΕΚ απλοποιημένη εκ των προτέρων αξιολόγηση (α/α 4) βάσει προσωρινού πλαισίου ΕΕ (COM(2020) 138 final 2020/0054 (COD) & 2020/C 112 I/01/4.4.2020) για τη σύσταση Ταμείου για τη χορήγηση εγγυήσεων σε επιχειρήσεις που επλήγησαν από την πανδημία. Το νέο Ταμείο είναι συμπληρωματικό σε σχέση με τα υφιστάμενα Ταμεία Χαρτοφυλακίου. Τα συμπεράσματα παρατίθενται στον πίνακα 1 που ακολουθεί στην ε.π. 3c.

Το 2015 εκπονήθηκε εκ των προτέρων Αξιολόγηση για τη σύσταση Ταμείου για δράσεις εξοικονόμησης ενέργειας σε κατοικίες (α/α 11) από εξωτερικό αξιολογητή (ICAP) η οποία ανέδειξε την ανάγκη σύστασης Ταμείου για δράσεις εξοικονόμησης ενέργειας σε κατοικίες. Η αξιολόγηση επικαιροποιήθηκε από την ΕΥΔ ΕΠΑΝΕΚ τον Οκτώβρη 2016 και στις αρχές 2020 (α/α 10) λαμβάνοντας νέα δεδομένα (capital controls, εξελίξεις στο θεσμικό πλαίσιο, ανάγκες της αγοράς, κλπ). Τα συμπεράσματα παρατίθενται στον ακόλουθο Πίνακα 1 στην ε.π. 4c.

Ακολουθεί ο Πίνακας 1 με τα αναλυτικά συμπεράσματα ανά επενδυτική προτεραιότητα.

Πίνακας 1 : Ευρήματα αξιολογήσεων ανά Άξονα Προτεραιότητας και Επενδυτική Προτεραιότητα του ΕΠΑΝΕΚ

Άξονας*	Ε.Π.	Ευρήματα της Αξιολόγησης/ Παρατηρήσεις	Σχετικοί δείκτες εκροών	Σχετικοί δείκτες αποτελ/των	Ενέργειες που αναλήφθηκαν	Α/Α στο Παράρτημα
ΑΠ1/1Σ	ΣΥΝΟΛΟ	Ανάγκη για γρηγορότερες διαδικασίες προκήρυξης δράσεων, ένταξης, υλοποίησης και πληρωμής έργων, με έμφαση στις δράσεις κρατικής ενίσχυσης που είναι πολύπλοκες και χρονοβόρες	ΟΛΟΙ	ΟΛΟΙ	Το Β΄ εξάμηνο 2019 εξετάστηκαν αναλυτικά οι προκηρύξεις με αποτέλεσμα την υιοθέτηση σημαντικών βελτιώσεων/ απλοποιήσεων που ολοκληρώθηκε στις αρχές του 2020 (βλ. http://www.antagonistikotita.gr/epanek/news.asp?id=882), όπως μείωση δικαιολογητικών για εκταμιεύσεις προς τις επιχειρήσεις, διαλειτουργικότητα ΠΣΚΕ-ΕΡΓΑΝΗ, κλπ,	7
	ΣΥΝΟΛΟ	<p>Σε ό,τι αφορά τις δράσεις επιχειρηματικότητας καταγράφηκε ανάγκη για:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ευελιξία στο σχεδιασμό: κατάρτιση μακροχρόνιου σχεδιασμού (2-3 χρόνων) και χρονοδιαγράμματος προκηρύξεων των δράσεων, έγκαιρη γνωστοποίηση των δράσεων στην αγορά και αποτελεσματική επικοινωνία με τις επιχειρήσεις, • μείωση επικαλύψεων μεταξύ των δράσεων, • διάθεση πόρων μέσω εναλλακτικών χρηματοδοτικών εργαλείων σε συνδυασμό με τις επιχορηγήσεις 	C001, C002, C003, C005, C006, C007, C026, C027, C028, C029	T4201, T4241, T4207, T4212, T4214	Τα συμπεράσματα και οι καλές πρακτικές που αναδείχθηκαν χρησιμοποιήθηκαν στο σχεδιασμό του νέου Προγράμματος Ανταγωνιστικότητα 2021-2027. Εξελίχτηκε ο σχεδιασμός με σημαντική βελτίωση στην έγκαιρη γνωστοποίηση των δράσεων.	2, 3
	1b	<p>Οι εξειδικευμένες δράσεις καλύπτουν ένα ευρύτατο φάσμα αναγκών και εξυπηρετούν άμεσα τον ειδικό στόχο. Η πρόοδος επηρεάστηκε άμεσα από την καθυστέρηση της οριστικοποίησης της RIS3.</p> <p>Οι δείκτες εκροών (κατά προτεραιότητα κοινοί) αξιολογούνται ως κατάλληλοι για τη μέτρηση της προόδου υλοποίησης των δράσεων.</p>	ΟΛΟΙ	ΟΛΟΙ	Με τη 2 ^η Αναθεώρηση ενισχύθηκε με πόρους η Περιφέρεια Αττικής που εμφάνιζε τη μεγαλύτερη ανάγκη σε πόρους (με ανταλλαγή πόρων μεταξύ περιφερειών με το ΥΜΕΠΕΡΑΑ που εμφάνιζε αντίστροφες ανάγκες).	7

Άξονας*	Ε.Π.	Ευρήματα της Αξιολόγησης/ Παρατηρήσεις	Σχετικοί δείκτες εκροών	Σχετικοί δείκτες αποτελ/των	Ενέργειες που αναλήφθηκαν	Α/Α στο Παράρτημα
ΑΠ1/1Σ		Η δράση ΕΡΕΥΝΩ-ΔΗΜΙΟΥΡΓΩ-ΚΑΙΝΟΤΟΜΩ (στρατηγική δράση του Προγράμματος) εμφανίζει αυξημένες χρηματοδοτικές ανάγκες ιδιαίτερα στην Αττική				
	2b	Η άμεση υποστήριξη της επιχειρηματικότητας και του ψηφιακού επιχειρηματικού περιβάλλοντος πρόκειται να πραγματοποιηθεί μέσω των δράσεων ενίσχυσης επιχειρήσεων «Ψηφιακό Βήμα» και «Ψηφιακό Άλμα», οι οποίες στοχεύουν στην άμεση ενίσχυση της ψηφιακής αναβάθμισης των επιχειρήσεων της χώρας σε συνδυασμό με την αξιοποίηση άλλων οριζόντιων δράσεων π.χ. του έργου της κτηματογράφησης	ΟΛΟΙ	T4241	-	7
	3a	Χαμηλή αποτελεσματικότητα (ποσοστό εξειδίκευσης 36%) και μειωμένη ανάγκη υλοποίησης νέων δράσεων στη λογική παρέμβασης που διέπει την επενδυτική προτεραιότητα 3a, καθώς ενέργειες καινοτομίας από ΜΜΕ συμπεριλαμβάνονται σε ευρύτερου τύπου δράσεις που έχουν προκηρυχθεί στην ε.π. 3c (για τη διευκόλυνση των επενδυτών και την υποβολή ολοκληρωμένων επενδυτικών σχεδίων)	ΟΛΟΙ	T4207	Με τη 2η Αναθεώρηση έγινε μεταφορά πόρων στην 3c με σχετική επικαιροποίηση των δεικτών, χωρίς να μεταβάλλεται η ΛτΠ που ενσωματώνεται στην 3c.	7
	3c	Υψηλή δυναμική στον τομέα ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας των ΜΜΕ. Αυξημένη ανάγκη μεγαλύτερου προϋπολογισμού βάσει υψηλής ζήτησης στις δράσεις που έχουν προκηρυχθεί. Συμπεριλαμβάνονται και Ταμεία Χαρτοφυλακίου.	ΟΛΟΙ	T4212	Με τη 2η Αναθεώρηση έγινε αύξηση της χρηματοδοτικής κατανομής στην 3c, με μεταφορά πόρων από άλλες ε.π. με μειωμένες χρηματοδοτικές ανάγκες & αναδιάταξη του συστήματος των δεικτών.	7
	3c	Το χρηματοδοτικό κενό στις ΜΜΕ εκτιμήθηκε στα € 3,65 δισ. (εκ των οποίων € 1,69 δισ. στον ΘΣ 3 και € 0,87 δισ. στον ΘΣ 1). Προτείνεται η χορήγηση μικροδανείων, επενδυτικών δανείων, δανείων κεφαλαίου κίνησης ειδικού σκοπού, εγγυήσεις και κεφαλαίων συνεπένδυσης (κεφάλαιο σποράς/ εκκίνησης, επιχειρηματικές συμμετοχές, μετοχικό κεφάλαιο)	CO01, CO03, CO05, CO07	T4212	-Συστάθηκε στα τέλη του 2016 το ΤΕΠΙΧ ΙΙ (Ταμείο Επιχειρηματικότητας ΙΙ) με Διαχειριστή την ΕΑΤ με π/υ ΔΔ 400 εκ. € για δάνεια επενδυτικού σκοπού (25.000 € - 1,5 εκ. €) ή / και κεφάλαιο κίνησης για επενδύσεις (10.000 € - 500.000 €). Στα δάνεια η συμμετοχή των τραπεζών ανέρχεται σε 60%. Από τέλη 2017/ αρχές 2018 συμμετέχουν και 12 ΠΕΠ με ΔΔ 123 εκ. €. Το 2020 το Ταμείο αυξήθηκε σε ΔΔ 1.003,3 εκ. € (880 εκ. € από το ΕΠΑΝΕΚ και 123 από τα ΠΕΠ) με χορήγηση και κεφαλαίου κίνησης COVID-19 (10.000 € - 500.000	9

Αξονας*	Ε.Π.	Ευρήματα της Αξιολόγησης/ Παρατηρήσεις	Σχετικοί δείκτες εκροών	Σχετικοί δείκτες αποτελ/των	Ενέργειες που αναλήφθηκαν	Α/Α στο Παράρτημα
ΑΠ1/1Σ					<p>€) σε επιχειρήσεις που επλήγησαν από την πανδημία με επιδότηση επιτοκίου για 2 έτη.</p> <p>-Στα τέλη του 2016 το Ταμείο Επιχειρηματικών Συμμετοχών EQUIFUND (με Διαχειριστή το EIF) με π/υ ΔΔ 200 εκ. € στο πλαίσιο των ε.π. 3c, 3a, 1b.</p> <p>-Στις αρχές του 2020 συστάθηκε το “ESIF ERDF Ταμείο Εγγυοδοσίας” (με Διαχειριστή το EIF) με π/υ ΔΔ 100 εκ. € για εγγύηση νέων δανείων επενδυτικού σκοπού κατά το 80%, σε χαρτοφυλάκιο με ανώτατο όριο (cap rate) 25%.</p>	
	3c	<p>Οι ανάγκες των επιχειρήσεων εν μέσω πανδημίας εκτιμήθηκαν αρχικά σε 1 δισ. € (500 εκ.€ από το ΕΠΑΝΕΚ και 500 εκ. € από εθνικούς πόρους για μη επιλέξιμες από το ΕΠΑΝΕΚ επιχειρήσεις). Οι εγγυήσεις υπολογίστηκε ότι θα καλύψουν το 80% των νέων δανειακών κεφαλαίων κίνησης σε χαρτοφυλάκιο με ανώτατο όριο (cap rate) 40% για τις ΜΜΕ & 30% για τις Μεγάλες επιχειρήσεις.</p> <p>Ακολούθησαν 2 επικαιροποιήσεις τον Σεπτέμβριο 2020 & τον Ιανουάριο 2021 που ενσωμάτωσαν τις επικαιροποιήσεις του προσωρινού πλαισίου και αποτύπωσαν τις επιπλέον ανάγκες των επιχειρήσεων λόγω των νέων πανδημικών κυμάτων, οι οποίες προσδιορίστηκαν σε € 1,78 και € 2 δισ. (εκ των οποίων αντιστοιχα 1,1 ή 1,32 δισ. € από το ΕΠΑΝΕΚ και 680 εκ. € εθνικούς πόρους) .</p>	C001, C003, C005, C007	T4212	<p>Συστάθηκε το 2020 το Ταμείο Εγγυοδοσίας Επιχειρήσεων COVID-19 με Διαχειριστή την Ελληνική Αναπτυξιακή Τράπεζα (ΕΑΤ) για εγγυήσεις δανείων κεφαλαίου κίνησης σε πληττόμενες επιχειρήσεις με π/υ αρχικά 1 δισ. € ο οποίος ανήλθε σε 2 δισ.€ (με ΔΔ 1,1 εκ. € στην ε.π. 3c και ΔΔ 0,22 εκ. € στην ε.π. 13i και 0,68 δισ. € εθνικούς πόρους)</p>	4
	3d	<p>Χαμηλή αποτελεσματικότητα (ποσοστό εξειδίκευσης 48%) και μειωμένη ανάγκη υλοποίησης νέων δράσεων στη λογική παρέμβασης που διέπει την επενδυτική προτεραιότητα 3d καθώς γίνεται ενσωμάτωση ενεργειών εξωστρέφειας από ΜΜΕ σε ευρύτερου τύπου δράσεις που έχουν προκηρυχθεί στην ε.π. 3c</p>	ΟΛΟΙ	T4214	<p>Με τη 2η Αναθεώρηση έγινε μεταφορά πόρων στην 3c με σχετική επικαιροποίηση των δεικτών, χωρίς να μεταβάλλεται η ΛτΠ που ενσωματώνεται στην 3c.</p>	7

Αξονας*	Ε.Π.	Ευρήματα της Αξιολόγησης/ Παρατηρήσεις	Σχετικοί δείκτες εκροών	Σχετικοί δείκτες αποτελ/των	Ενέργειες που αναλήφθηκαν	Α/Α στο Παράρτημα
ΑΠ1/1Σ		(για τη διευκόλυνση των επενδυτών και την υποβολή ολοκληρωμένων επενδυτικών σχεδίων)				
	4a	Η αποτελεσματικότητα σε οικονομικούς όρους, κρίνεται μέτρια καθώς, παρά το υψηλό ποσοστό εξειδίκευσης είχε προκηρυχθεί (το 2018) μόνο το 30% του διαθέσιμου π/υ με τις δαπάνες να κυμαίνονται σε πολύ χαμηλά επίπεδα (5,9%)	ΟΛΟΙ	T4215	Με τη 2 ^η Αναθεώρηση έγινε προσαρμογή της στοχοθεσίας των δεικτών	7
	6f	Η ε.π. εμφανίζει εξαιρετική μικρή χρηματοδοτική βαρύτητα (περίπου 1% των αξόνων 1/1Σ) χωρίς να έχουν προκηρυχθεί σχετικές δράσεις (έως το 2018)			Με τη 2 ^η Αναθεώρηση έγινε ενσωμάτωση της πολιτικής της ΕΠ 6f στην ΕΠ 3c, δεδομένου ότι η τελευταία καλύπτει μεταξύ άλλων και την επιχειρηματικότητα στον τομέα του περιβάλλοντος, χωρίς να επηρεάζεται επί της ουσίας η στρατηγική στόχευση.	7
ΑΠ2/2Σ	8iii	<ul style="list-style-type: none"> Κινητοποιήθηκε μεγάλος αριθμός ενδιαφερόμενων (άνεργοι και αυτοαπασχολούμενοι), και δημιουργήθηκε σημαντικός αριθμός νεοσύστατων επιχειρήσεων κυρίως σε μεταποίηση και υπηρεσίες, δημιουργώντας ~2.700 θέσεις εργασίας (έως τέλους 2020). Η υποστήριξη της αυτοαπασχόλησης και της μικρής κλίμακας επιχειρηματικότητας, συνιστά αποτελεσματικό ενεργητικό μέτρο προώθησης και αύξησης της απασχόλησης. Ανάγκη για βελτίωση του χρονισμού διαδικασιών αξιολόγησης πράξεων του ΕΣΠΑ 	ΟΛΟΙ	10404	Σχετικές ενέργειες έχουν περιληφθεί στο νέο Πρόγραμμα Ανταγωνιστικότητα 2021-2027	3
	8v	<ul style="list-style-type: none"> Ανάγκη για αναθεώρηση μείγματος πολιτικής δράσεων της επ 8v χωρίς αλλαγή της λογικής παρέμβασης 	CO23		Απαλοιφή του δείκτη CO23 (επιχειρήσεις) κατά την αναθεώρηση του 2018, προσανατολισμός δράσεων με άμεσους ωφελούμενους αποκλειστικά τους εργαζόμενους. Μετακίνηση πόρων εντός του ΘΣ8 προς την επ 8iii, Μεταφορά πόρων στο ΕΠΑΝΑΔ ΕΔΒΜ	7
	8v	<ul style="list-style-type: none"> Χαμηλή ως τον Φεβρουάριο 2021 επίδοση ως προς την τιμή επίτευξης του δείκτη CO05, η οποία αποδίδεται στο γεγονός ότι περισσότερα από τα μισά προγράμματα κατάρτισης εγκρίθηκαν το 2019 και το 2020, και ως τις αρχές του 2021 δεν είχαν ενεργοποιήσει την καθαυτού υλοποίηση. Τιμή επίτευξης δείκτη αποτελέσματος CR03 πολύ ικανοποιητική (>50%) 	CO05	CR03	Ακολούθησε σταδιακά ικανοποιητική ροή ενεργοποίησης των προγραμμάτων	1

Αξονας*	Ε.Π.	Ευρήματα της Αξιολόγησης/ Παρατηρήσεις	Σχετικοί δείκτες εκροών	Σχετικοί δείκτες αποτελ/των	Ενέργειες που αναλήφθηκαν	Α/Α στο Παράρτημα
ΑΠ2/2Σ	8v	<ul style="list-style-type: none"> Αντικείμενα κατάρτισης και στους 8 τομείς Προτεραιότητας του ΕΠΑνεΚ Κυριαρχία καταρτίσεων σε οριζόντιες δεξιότητες, συμμετοχή μόνο μισθωτών - Απουσία δράσεων για αυτοαπασχολούμενους Απουσία δράσεων για επιχειρήσεις (π.χ. ενδοεπιχειρησιακή κατάρτιση) Απροθυμία επιχειρήσεων να αξιοποιήσουν πόρους ΕΚΤ, εξαιτίας της γραφειοκρατίας (αξιοποιούν το ΛΑΕΚ), Ανάγκη για βελτίωση του χρονισμού πράξεων του ΕΣΠΑ, και για απλοποίηση διαδικασιών 	ΟΛΟΙ	ΟΛΟΙ	Λαμβάνονται υπόψη τα ευρήματα για τον σχεδιασμό δράσεων στη νέα ΠΠ 2021 2027	1
	10iv	Ανάγκη για αναθεώρηση μείγματος πολιτικής δράσεων χωρίς αλλαγή της λογικής παρέμβασης,	ΟΛΟΙ	ΟΛΟΙ	Επιλογή νέου σετ δεικτών εκροών και αποτελεσμάτων σύμφωνα με τον χαρακτήρα των σχεδιαζόμενων δράσεων	7
	10iv	Μέτρηση του κοινού δείκτη μακροπρόθεσμων αποτελεσμάτων CR07 (εμπειρογνωμοσύνη από το ΕΛΚΕ του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών και διεξαγωγή τηλεφωνικών συνεντεύξεων από εξωτερικό αξιολογητή FOCUS BARI A.E)	CO05	CR07	Καταχώρηση της τιμής επίτευξης στην ετήσια έκθεση 2019	6
	11i	2018- Χαμηλές επιδόσεις, Απαιτείται επιτάχυνση στην υλοποίηση έργων	CO22	11910	Εξυγίανση έργων/ Αυξήσεις π/υ προσκλήσεων για ένταξη επιπρόσθετων έργων,	7
ΑΠ3/3Σ	1a	Οι δράσεις που έχουν σχεδιασθεί είναι κατάλληλες για την εξυπηρέτηση του ειδικού στόχου. Η αποτελεσματικότητα της ε.π., έως το χρονικό σημείο αναφοράς (αρχές 2018) σε επίπεδο οικονομικών επιδόσεων κρίνεται ως χαμηλή και θα χρειαστεί να αναζητηθούν λύσεις ελάφρυνσης της χρηματοδοτικής της βαρύτητας. Η πρόοδος επηρεάστηκε άμεσα από την καθυστέρηση στην οριστικοποίηση του Πολυετούς Χρηματοδοτικού Πλαισίου για τις Ερευνητικές Υποδομές	ΟΛΟΙ	T4224	Το μίγμα των δράσεων, με βάση τα στοιχεία υλοποίησης, αλλά και τον επανασχεδιασμό των δράσεων με ιδιαίτερα υψηλούς δείκτες αποτελεσματικότητας, οδηγούν σε μεταβολή του π/υ προκειμένου η κατανομή των πόρων να είναι ρεαλιστική και να επέλθει εξορθολογισμός δράσεων, υλοποίησης, στόχων. Επιπλέον του CO010, προστέθηκαν ειδικοί δείκτες εκροής για μεγαλύτερες ταχύτητες (04602, 04603) πρόσβασης σε ευρυζωνικά δίκτυα από επιχειρήσεις και νοικοκυριά αντίστοιχα.	7
	2a	Οι σχεδιαζόμενες δράσεις εξυπηρετούν άμεσα τον ειδικό στόχο. Σημαντική θετική στόχευση είναι η αλλαγή σχεδιασμού στην υλοποίηση των Μεγάλων Έργων ανάπτυξης υποδομών	ΟΛΟΙ	ΟΛΟΙ		7

Αξονας*	Ε.Π.	Ευρήματα της Αξιολόγησης/ Παρατηρήσεις	Σχετικοί δείκτες εκρών	Σχετικοί δείκτες αποτελ/των	Ενέργειες που αναλήφθηκαν	Α/Α στο Παράρτημα
ΑΠ3/3Σ		ευρυζωνικών υπηρεσιών και η στόχευση σε ταχύτητες >100Mbps (στον αρχικό σχεδιασμό οι επιδιωκόμενες ταχύτητες ήταν >30Mbps) Τα έργα που έχουν σχεδιαστεί είναι ιδιαίτερης σημασίας αλλά συγχρόνως απαιτούν μεγάλους χρόνους προετοιμασίας, διαχείρισης και υλοποίησης, που επιφέρουν καθυστερήσεις στην υλοποίηση.				
	4b	Η αποτελεσματικότητα της επενδυτικής προτεραιότητας κρίνεται πρακτικά μηδενική και υπάρχει μεγάλη επισφάλεια ως προς την επίτευξη των στόχων της	ΟΛΟΙ	T4228	Με τη 2 ^η αναθεώρηση έγινε εξομάλυνση του διατιθέμενου προϋπολογισμού, με σχετική μείωση πόρων, προκειμένου να υποστηριχθεί η υψηλή ζήτηση για δράσεις όμοιας στόχευσης της ε.π. 4c. Με την 7η Αναθεώρηση (2021) η ε.π. 4b και ο αντίστοιχος ειδικός στόχος 3.3 αφαιρέθηκε λόγω μη ενεργοποίησης, δεδομένου ότι ο σχεδιασμός του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας για δράσεις εξοικονόμησης ενέργειας προσανατολίστηκε στη σημαντική ενίσχυση της εξοικονόμησης ενέργειας σε ενεργοβόρες κατοικίες της 4c (ένταξη περισσότερων κατοικιών) χωρίς να υποβιβάζεται ο στόχος της ενεργειακής εξοικονόμησης (ίδιος δείκτης αποτελέσματος)	7
		Οι διαπιστωθείσες ανάγκες σχετικά με την εξοικονόμηση ενέργειας παραμένουν επίκαιρες και οι δράσεις εξυπηρετούν τον ειδικό στόχο. Η αποτελεσματικότητα της επενδυτικής προτεραιότητας, σε οικονομικούς όρους, κρίνεται ικανοποιητική (2018) καθώς η υλοποίηση είναι σε αρκετά προχωρημένο επίπεδο	ΟΛΟΙ	T4228	Με τη 2 ^η αναθεώρηση έγινε εξομάλυνση του διατιθέμενου προϋπολογισμού, με σχετική αύξηση πόρων, προκειμένου να υποστηριχθεί η υψηλή ζήτηση (λαμβάνοντας πόρους από την ε.π. 4b όμοιας στόχευσης)	7
	4c	-Η εκ των προτέρων Αξιολόγηση για τη σύσταση Ταμείου για δράσεις εξοικονόμησης ενέργειας σε κατοικίες το 2015 εκτίμησε επενδυτικό κενό 2,2 δις € για δράσεις εξοικονόμησης ενέργειας σε 200.000 κατοικίες. Προτάθηκε ένα μεσοσταθμικό ποσοστό μείωσης άμεσης επιχορήγησης 38% (μεταξύ 35% και 70% που κινήθηκε κατά την ΠΠ 2007-2013) των επιλέξιμων δαπανών για παρεμβάσεις εξοικονόμησης ενέργειας προκειμένου να υπάρξει ελκυστικότητα			Στα τέλη 2016 συστάθηκε το Ταμείο Εξοικονομώ II (για παροχή δανείων) με ΔΔ 68 εκ. € και στα μέσα του 2017 (μετά την έγκριση από την ΕΕ του σχεδίου ΚΥΑ για τον ΚΕΝΑΚ και την εκπλήρωση της αιρεσιμότητας του	11

Άξονας*	Ε.Π.	Ευρήματα της Αξιολόγησης/ Παρατηρήσεις	Σχετικοί δείκτες εκροών	Σχετικοί δείκτες αποτελ/των	Ενέργειες που αναλήφθηκαν	Α/Α στο Παράρτημα
ΑΠ3/3Σ		του Ταμείου για τους ωφελούμενους και ικανοποιητική μόχλευση ιδιωτικών κεφαλαίων. Επίσης προτάθηκε να μην υπάρξει επιδότηση επιτοκίου. Ο στόχος που τέθηκε αρχικά ήταν η ενίσχυση 45.000 κατοικιών (31 kt/έτος ισοδύναμου CO ₂) με π/υ 189 εκ. € για άμεση ενίσχυση, 102 εκ. € για το Ταμείο και πόροι τραπεζών ύψους 204 εκ. €, ήτοι συνολικά 495 εκ. € (συμπεριλαμβάνεται και χρήση επιστροφών του προηγούμενου αντίστοιχου Ταμείου 2007-2013) -Η 1 ^η επικαιροποίηση της ex ante (Οκτ. 2016) έλαβε υπόψιν τις ιδιαίτερες συνθήκες της αγοράς και συνέστησε η άμεση επιχορήγηση να ανέλθει έως 50% ανάλογα τα εισοδηματικά κριτήρια, να υπάρξει επιδότηση επιτοκίου στο μέρος του δανείου που καλύπτεται από τραπεζικούς πόρους και να δοθεί και δυνατότητα μη λήψης δανείου. Γίνεται έτσι εκτίμηση για ενίσχυση 38.500 κατοικιών με π/υ 223 εκ. € για άμεση ενίσχυση, 68 εκ. € για το Ταμείο και πόροι τραπεζών ύψους 99 εκ. € (συνολικά 391 εκ. €) - Η 2 ^η επικαιροποίηση (αρχές 2020) με σκοπό τη διερεύνηση νέων προοπτικών & πρόσθετων αναγκών Ταμείου ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΩ ΙΙ λαμβάνοντας υπόψιν τα νεότερα στοιχεία της αγοράς και την εξαιρετική υψηλή ζήτηση με βάση την εξέλιξη του Προγράμματος το 2018 και 2019 (στοιχεία Α' και Β' Κύκλου και μεγαλύτερο ύψος παρεμβάσεων). Η απαραίτητη ΔΔ του ΕΠΑνεΚ για δράσεις εξοικονόμησης ενέργειας στον οικιακό τομέα διαφαίνεται πλέον στο ποσό των ΔΔ 602 εκ. € (487 εκ. € για άμεσες ενισχύσεις και 115 εκ. € για το Ταμείο), πόρους ΠΕΠ ύψους ΔΔ 200 εκ. €, εθνικούς πόρους 114 εκ. € και πόρους τραπεζών ύψους 170 εκ. € για 81.000 κατοικίες	C031, C034	T4228	θεματικού στόχου 4c) εντάσσεται και το μέρος για τις άμεσες ενισχύσεις (ΔΔ 180 εκ. € ΕΠΑνεΚ και 44 εκ. € τα ΠΕΠ). Το 2020 το Ταμείο αυξήθηκε κατά ΔΔ 20 εκ.€ (στα 88 εκ. €) και το 2021 κατέληξε στα 180 εκ. €, ενώ οι άμεσες ενισχύσεις του ΕΠΑνεΚ αυξήθηκαν στα 1,1 δις € (για ενεργειακή αναβάθμιση 96.500 κατοικιών και εκτιμώμενη ετήσια μείωση των εκπομπών των αερίων θερμοκηπίου 166 kt)	10
	6c	Οι διαπιστωθείσες ανάγκες για στήριξη της ανάπτυξης του τουρισμού μέσω της προστασίας και αξιοποίησης της φυσικής και πολιτιστική κληρονομιάς παραμένουν επίκαιρες. Οι δράσεις υποστηρίζουν τον τεθέντα ειδικό στόχο. Ενισχύεται η στόχευση σε σχέση με έργα που σχετίζονται με αναβάθμιση πολιτιστικού/τουριστικού αποθέματος.	ΟΛΟΙ	T4231	Με τη 2 ^η αναθεώρηση πραγματοποιήθηκε αύξηση του διατιθέμενου π/υ της επενδυτικής προτεραιότητας (μετακίνηση πόρων εντός του Θ.Σ. 6), προκειμένου να καλυφθεί το σημαντικό ενδιαφέρον και ζήτηση των υλοποιούμενων δράσεων, κυρίως δημοσίου χαρακτήρα	7

Άξονας*	Ε.Π.	Ευρήματα της Αξιολόγησης/ Παρατηρήσεις	Σχετικοί δείκτες εκροών	Σχετικοί δείκτες αποτελ/των	Ενέργειες που αναλήφθηκαν	Α/Α στο Παράρτημα
		Η αποτελεσματικότητα της επενδυτικής προτεραιότητας, σε οικονομικούς όρους, κρίνεται υψηλή. Εντοπίζεται ανάγκη ενίσχυσης του προϋπολογισμού βάσει υψηλής ζήτησης.				
	6g	Οι διαπιστωθείσες ανάγκες παραμένουν επίκαιρες και τεκμηριώνουν την επιλογή της Επενδυτικής Προτεραιότητας. Ο ειδικός στόχος είναι κατάλληλος και ο δείκτης αποτελέσματος συναφής προς αυτόν.	ΟΛΟΙ	01702	-	7
	7e	Οι διαπιστωθείσες ανάγκες παραμένουν επίκαιρες. Οι δράσεις που αναφέρονται εξυπηρετούν τον στόχο που έχει τεθεί. Ανάγκη μεγαλύτερου προϋπολογισμού με βάση εξειδικευμένες και σε αναμονή εξειδίκευσης δράσεις (1,85 δις. ευρώ έναντι διαθέσιμου 1,46 δις €) Ενισχύεται η στόχευση για την υλοποίηση μεγάλων έργων που συνεισφέρουν στη μείωση της εξάρτησης της χώρας από το πετρέλαιο και στη βελτίωση της αποτελεσματικής διαχείρισης της διανομής ενέργειας Η αποτελεσματικότητα της επενδυτικής προτεραιότητας 7e αναμένεται υψηλή, λόγω των σχεδιαζόμενων ενεργειακών έργων υποδομής.	ΟΛΟΙ	ΟΛΟΙ	Με τη 2 ^η αναθεώρηση ο Θ.Σ. 7 ενισχύθηκε με πόρους.	7
ΑΠ6	13i	Ο Άξονας 6 δημιουργήθηκε το 2021 με την 6 ^η Αναθεώρηση του ΕΠΑΝΕΚ, ενσωμάτωσε πόρους του REACT-EU και συνδέεται με την ενίσχυση των επιχειρήσεων που επλήγησαν για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της πανδημίας COVID-19				

* Οι Άξονες Προτεραιότητας του ΕΠΑΝΕΚ είναι οι ακόλουθοι¹:

-ΑΠ 01/01Σ «Ανάπτυξη επιχειρηματικότητας με Τομεακές προτεραιότητες»

Οι Άξονες είναι συμπληρωματικοί καλύπτοντας το σύνολο της χώρας σε δράσεις ενίσχυσης έργων έρευνας και καινοτομίας (ε.π. 1b), έργα ΤΠΕ (2b) και επιχειρηματικότητας (3a,3c,3d)

-ΑΠ 02/02Σ «Προσαρμογή εργαζομένων, επιχειρήσεων και επιχειρηματικού περιβάλλοντος στις νέες αναπτυξιακές απαιτήσεις»

Οι Άξονες 02 και 02Σ είναι συμπληρωματικοί καλύπτοντας το σύνολο της χώρας σε δράσεις ΕΚΤ (ε.π. 8iii, 8v, 10iv, 11i)

-ΑΠ 03/03Σ «Ανάπτυξη μηχανισμών στήριξης της επιχειρηματικότητας»

Οι Άξονες 03 και 03Σ είναι συμπληρωματικοί καλύπτοντας το σύνολο της χώρας με δράσεις υποδομών ερευνητικών (ε.π. 1a), ΤΠΕ (2b), τουριστικών/ πολιτιστικών (6c), περιβαλλοντικών (6g), ενεργειακών (7e) & δράσεις εξοικονόμησης ενέργειας σε κατοικίες (4c)

-ΑΠ 04/ 04Σ/ 05/ 05Σ: Άξονες Τεχνικής Βοήθειας ΕΤΠΑ και ΕΚΤ

Δράσεις Τεχνικής Βοήθειας με σκοπό την υποστήριξη της λειτουργίας της αρμόδιας Διαχειριστικής Αρχής, των αντίστοιχων Ενδιάμεσων Φορέων, των Επιτελικών Δομών και των Φορέων Υλοποίησης για τη βέλτιστη ωρίμανση και εκτέλεση των δράσεων που συμβάλλουν στους ειδικούς στόχους του ΕΠΑΝΕΚ

-ΑΠ06 «Στήριξη της αποκατάστασης των συνεπειών της κρίσης λόγω της πανδημίας COVID-19»

Δημιουργήθηκε το 2021 για να συμπεριλάβει δράσεις για την αντιμετώπιση της πανδημίας στο πλαίσιο του REACT-EU (ε.π. 13i)

¹ Οι Συμπληρωματικοί Άξονες 1Σ, 2Σ, 3Σ, 4Σ, 5Σ έχουν δημιουργηθεί λόγω διαφορετικού ποσοστού κοινοτικής συνδρομής και αφορούν στις Περιφέρειες Στερεάς Ελλάδας και Νοτίου Αιγαίου. Περιλαμβάνουν ίδιες δράσεις με τους Άξονες 1, 2, 3, 4 και 5 που αφορούν τις υπόλοιπες 11 περιφέρειες. Με τον τρόπο αυτό το ΕΠΑΝΕΚ καλύπτει το σύνολο της Χώρας. Ο 6^{ος} Άξονας του React EU περιλαμβάνει όλες τις περιφέρειες χωρίς επιμέρους κατανομή.

3. Γενικά Συμπεράσματα

Από τις αξιολογήσεις που υλοποιήθηκαν (τόσο την ex-ante του ΕΠΑΝΕΚ όσο και την ενδιάμεση) επιβεβαιώθηκε η επικαιρότητα της Λογικής της Παρέμβασης (ΛτΠ) και της συνολικής στρατηγικής στόχευσης, η οποία δεν μεταβλήθηκε και παρέμεινε η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, της ανταγωνιστικότητας και της καινοτομίας στην ελληνική οικονομία, παράλληλα με δράσεις ανθρώπινου δυναμικού και με υποδομές ερευνητικές, ψηφιακές, ενεργειακές καθώς και τουρισμού και πολιτισμού. Η ΛτΠ κρίνεται ξεκάθαρη και στοχευμένη.

Με την ενδιάμεση αξιολόγηση εντοπίστηκαν διαφορετικές ταχύτητες ωρίμανσης σημαντικών έργων και διαφορετικές δυναμικές υλοποίησης στις δράσεις και στα έργα που χρηματοδοτούσαν οι Επενδυτικές Προτεραιότητες του Προγράμματος, με αυξημένες ανάγκες στις ε.π. 3c, 2a, 8iii, 4c, 6c, οι οποίες ενισχύθηκαν για τη βέλτιστη αξιοποίηση των πόρων. Επιπλέον από το 2018 είχαν ξεκινήσει να φαίνονται οι επιπλέον ανάγκες της Περιφέρειας Αττικής, στην οποία συγκεντρώνεται το μεγαλύτερο μέρος της επιχειρηματικότητας και της καινοτομίας, και σε μικρότερο βαθμό ανάγκη στις Περιφέρειες σε Μετάβαση. Για τη βέλτιστη αξιοποίηση των κονδυλίων έγινε ανακατανομή πόρων και προσαρμογές εσωτερικά στο ΕΠΑΝΕΚ, καθώς και με άλλα ΕΠ που εμφάνιζαν αντίστροφες ανάγκες.

Οι καθυστερήσεις που εντοπίστηκαν στην υλοποίηση του ΕΠΑΝΕΚ συνδεόντουσαν με την καθυστέρηση στην οριστικοποίηση της στρατηγικής RIS3 που συνδέεται με την επιχειρηματική ανακάλυψη και το Πολυετές Χρηματοδοτικό Πλαίσιο για τις Ερευνητικές Υποδομές. Επίσης οφείλονταν στην καθυστέρηση του στρατηγικού πλαισίου πολιτικής για την ψηφιακή ανάπτυξη με την κατάρτιση του πλαισίου της Εθνικής Ψηφιακής Στρατηγικής και του Εθνικού Σχεδίου Ευρυζωνικής Πρόσβασης Επόμενης Γενιάς 2014-2020. Σε ό,τι αφορά στις δράσεις ενίσχυσης των ΜΜΕ διαπιστώθηκε η ανάγκη επίσπευσης και απλοποίησης των διαδικασιών εφαρμογής, γεγονός που οδήγησε σε μέτρα απλοποίησης στα τέλη του 2019 και στις αρχές του 2020.

Διαπιστώθηκε ότι η στόχευση του ΕΠΑΝΕΚ εξακολουθεί να επικεντρώνεται στα επιδιωκόμενα αποτελέσματα. Οι δράσεις εκπροσωπούνται από επαρκείς δείκτες εκροής οι οποίοι με τις αναθεωρήσεις προσαρμόστηκαν για την αντιπροσώπευση του φυσικού αντικείμενου που αφορούσαν σε νέο σχεδιασμό δράσεων (π.χ. δημιουργία δεικτών για υψηλότερες ταχύτητες ευρυζωνικών δικτύων). Οι δείκτες αποτελέσματος του ΕΠΑΝΕΚ κρίθηκαν μετρήσιμοι και σχεδόν σε όλες τις περιπτώσεις άμεσα συνδεδεμένοι με τις εκροές. Για το πλαίσιο επίδοσης προτάθηκε το 2018 απλοποίηση, δεδομένου ότι αρχικά περιελάμβανε μεγάλο πλήθος δεικτών με σημαντική υπέρβαση του 50% σε κάποιους άξονες και επικαιροποίηση των τιμών όπως προέκυπταν σε συνέχεια των αναγκαίων αλλαγών που προτάθηκαν στο πλαίσιο της αναθεώρησης.

Οι ex-ante για τη σύσταση Ταμείων (α/α 4, 9, 10, 11 στο Παράρτημα) αποτύπωσαν το χρηματοδοτικό κενό και τις υψηλές ανάγκες της αγοράς για την ενίσχυση των επιχειρήσεων μέσω δανείων, επιχειρηματικών συμμετοχών, εγγυήσεων και κεφαλαίου κίνησης, καθώς

την υψηλή ζήτηση για δράσεις εξοικονόμησης ενέργειας σε κατοικίες, που οδήγησαν στη σύσταση πλήθους Χρηματοδοτικών Εργαλείων.

Βασικά συμπεράσματα των αξιολογήσεων σε επιλεγμένους τομείς πολιτικής και δράσεων του ΕΠΑΝΕΚ (ανθρώπινο δυναμικό, βιομηχανία-εμπόριο, επιχειρηματικότητα, α/α 1, 2, 3 στο Παράρτημα) που αξιοποιήθηκαν και στο πλαίσιο του νέου σχεδιασμού για το Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα» 2021-2027 είναι τα ακόλουθα :

- Το ΕΠΑΝΕΚ ενίσχυσε έργα κυρίως σε μικρές & πολύ μικρές επιχειρήσεις.
- Ως τέλος 2020, χρηματοδοτήθηκαν έργα συνολικού προϋπολογισμού 4,3 δισ. € μέσω 12 δράσεων επιχορηγήσεων. Προωθήθηκε κυρίως η αναβάθμιση και εκσυγχρονισμός του εξοπλισμού των επιχειρήσεων και λιγότερο η ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ επιχειρήσεων και η βελτίωση της εξωστρέφειας τους.
- Οι κλάδοι τουρισμού, εστίασης, μεταποίησης & εμπορίου έλαβαν το μεγαλύτερο μέρος της χρηματοδότησης.
- Οι κλάδοι μεταποίησης & εμπορίου εμφάνισαν υψηλότερο ενδιαφέρον για ψηφιακή αναβάθμιση.
- Οι κλάδοι μεταποίησης & ευρύτερου τομέα υπηρεσιών (κυρίως επιχειρήσεις ΤΠΕ) εμφάνισαν μεγαλύτερη ζήτηση στη δράση «Ερευνώ-Δημιουργώ-Καινοτομώ».
- Ο ευρύτερος κλάδος των υπηρεσιών εμφάνισε μεγαλύτερη ζήτηση για τη δημιουργία νέων επιχειρήσεων.
- Στις δράσεις ενίσχυσης επιχειρήσεων που επλήγησαν από την πανδημία COVID-19, οι κλάδοι της μεταποίησης, του τουρισμού & της εστίασης εμφάνισαν υψηλές χρηματοδοτικές ανάγκες και το ΕΠΑΝΕΚ αποτέλεσε σημαντικό εργαλείο στήριξής τους.
- Οι μεταποιητικές επιχειρήσεις ενισχύθηκαν από τη δράση «Επιχειρούμε Έξω» (τις αφορούσε άλλωστε αποκλειστικά), καθώς και από τις δράσεις «Ποιοτικός Εκσυγχρονισμός» και «Εργαλειοθήκη Ανταγωνιστικότητας Μικρών & Πολύ Μικρών Επιχειρήσεων».
- Οι εμπορικές επιχειρήσεις αξιοποίησαν κυρίως τη δράση «Εργαλειοθήκη Επιχειρηματικότητας: Εμπόριο - Εστίαση - Εκπαίδευση».
- Σημαντική πρωτοβουλία αποτέλεσε το Ταμείο Επιχειρηματικών Συμμετοχών **Equifund** με κεφάλαια σποράς σε start-ups, σε καινοτόμες επιχειρήσεις και επιχειρήσεις σε φάση ανάπτυξης. Η δράση αναδεικνύεται ως καλή πρακτική του ΕΠΑΝΕΚ λόγω της χρηματοδότησης επιχειρήσεων με υψηλό δυναμικό ανάπτυξης και υψηλής προστιθέμενης αξίας, κινητοποιώντας τον αντίστοιχο τομέα στην Ελλάδα
- Η δράση «**Ερευνώ-Δημιουργώ-Καινοτομώ**» χαρακτηρίζεται επίσης ως καλή πρακτική δεδομένου ότι αυξάνει τη συνεργασία επιχειρήσεων με ερευνητικούς φορείς και την ανάπτυξη καινοτομίας στους τομείς της Έξυπνης Εξειδίκευσης που αποτελούν τομείς μεγάλης δυναμικής για την ελληνική οικονομία. Η δράση χαρακτηρίζεται από υψηλή αναγνωρισιμότητα.
- Οι δράσεις επιχειρηματικότητας του ΕΤΠΑ συμβάλλουν στη δημιουργία **13.500 νέων θέσεων εργασίας** και υποστηρίζουν άλλες **3.860 υφιστάμενες θέσεις**.
- Οι δράσεις επιχειρηματικότητας του ΕΚΤ, συνιστούν αποτελεσματικό ενεργητικό μέτρο προώθησης και αύξησης της απασχόλησης, κινητοποίησαν μεγάλο αριθμό

ενδιαφερόμενων (άνεργοι και αυτοαπασχολούμενοι), δημιουργώντας σημαντικό αριθμός νεοσύστατων επιχειρήσεων κυρίως σε μεταποίηση και υπηρεσίες, και **~2.700 θέσεις εργασίας** (έως τέλους 2020).

- Το ανθρώπινο δυναμικό των επιχειρήσεων ωφελήθηκε άμεσα από την κατάρτιση σε οριζόντιες δεξιότητες.
- Οι επιχειρήσεις χρειάζονται ανάπτυξη μείγματος δεξιοτήτων στο ανθρώπινο δυναμικό τους.
- Δεν σχεδιάστηκαν δράσεις για κατάρτιση εργαζομένων εντός των επιχειρήσεων, διαπιστώθηκε επίσης απροθυμία επιχειρήσεων να αξιοποιήσουν χρηματοδοτικά εργαλεία και διαθέσιμους πόρους, εκτός από το ΛΑΕΚ, εξαιτίας της γραφειοκρατίας.
- Απαιτείται βελτίωση του χρονισμού πράξεων του ΕΣΠΑ ώστε να ανταποκρίνεται στις ανάγκες της αγοράς, περαιτέρω ενίσχυση του Μηχανισμού Διάγνωσης Αναγκών Δεξιοτήτων και Επαγγελματών, απλοποίηση διαδικασιών

Παράρτημα: Αξιολογήσεις που πραγματοποιήθηκαν στο ΕΠΑΝΕΚ

Στον ακόλουθο πίνακα αναφέρονται όλες οι αξιολογήσεις του ΕΠΑΝΕΚ κατά ημερομηνία δημοσίευσης, με πρώτη την πιο πρόσφατη.

A/A	Αντικείμενο αξιολόγησης	Τίτλος αξιολόγησης	Ταμείο	Θ.Σ	Link
1	Αξιολόγηση δράσεων ανθρώπινου δυναμικού στο ΕΠΑΝΕΚ (2021)	Επιλογές επένδυσης σε ανθρώπινο δυναμικό – Κρίσιμοι παράγοντες επιτυχίας για τον μετασχηματισμό των επιχειρήσεων	ΕΚΤ	8	**
2	Αξιολόγηση δράσεων Βιομηχανίας και Εμπορίου στο ΕΠΑΝΕΚ (2021)	Μελέτη για τη Βιομηχανία και το Εμπόριο στη νέα εποχή	ΕΤΠΑ	3	**
3	Αξιολόγηση δράσεων ενίσχυσης επιχειρηματικότητας στο ΕΠΑΝΕΚ (2021)	Μελέτη με θέμα "Διαμόρφωση επιλογών για την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας"	ΕΤΠΑ/ΕΚΤ	1, 2, 3, 8	**
4	Ex ante για το Ταμείο Εγγυοδοσίας επιχειρήσεων COVID-19 (με 1η και 2η Επικαιροποίηση) (2020-2021)	Εκ των προτέρων αξιολόγηση (ex ante assessment) για τον σχεδιασμό και εφαρμογή του «Ταμείου Εγγυοδοσίας επιχειρήσεων COVID-19» (1η και 2η Επικαιροποίηση)	ΕΤΠΑ/REACT-EU	3, 13	**
5	Αξιολόγηση δημοσιότητας ΕΠΑΝΕΚ (2η φάση, 2020)	Αξιολόγηση στρατηγικής επικοινωνίας του ΕΠΑΝΕΚ (ΕΣΠΑ) 2014-2020 και του βαθμού ικανοποίησης των δυνητικών δικαιούχων και ωφελουμένων του	ΕΤΠΑ/ΕΚΤ	ΟΛΟΙ	**
6	Μέτρηση του κοινού δείκτη μακροπρόθεσμων αποτελεσμάτων CR07	«Παροχή υπηρεσιών υποστήριξης της ΕΥΔ στη μέτρηση του κοινού δείκτη μακροπρόθεσμων αποτελεσμάτων CR07 του ΕΠΑΝΑΔΕΔΒΜ και ΕΠΑΝΕΚ»)	ΕΚΤ	10	**
7	Αξιολόγηση πορείας υλοποίησης ΕΠΑΝΕΚ (2018)	Τελική έκθεση Αξιολόγησης της πορείας υλοποίησης του Ε.Π. «ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ, ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ και ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ	ΕΤΠΑ/ΕΚΤ	ΟΛΟΙ	**
8	Αξιολόγηση ενεργειών Πληροφόρησης και Επικοινωνίας (1η φάση, 2017)	Αξιολόγηση ενεργειών Πληροφόρησης και Επικοινωνίας ΕΠΑΝΕΚ (1η ΦΑΣΗ)	ΕΤΠΑ/ΕΚΤ	ΟΛΟΙ	**
9	Ex Ante ταμείων επιχειρηματικότητας (2016)	Επικαιροποίηση της εκ των προτέρων αξιολόγησης (ex ante assessment) για τον εκ νέου σχεδιασμό και εφαρμογή των χρηματοδοτικών εργαλείων της ΠΠ 2014- 2020 βάσει των νέων δεδομένων της ελληνικής οικονομίας	ΕΤΠΑ	3 (1,4,6)	**

A/A	Αντικείμενο αξιολόγησης	Τίτλος αξιολόγησης	Ταμείο	Θ.Σ	Link
10	-2η Επικαιροποίηση EX-ANTE εξοικονόμησης ενέργειας σε κατοικίες (2020) -1η Επικαιροποίηση EX-ANTE εξοικονόμησης ενέργειας σε κατοικίες (2016)	Αναθεώρηση και επικαιροποίηση της εκ των προτέρων αξιολόγησης του προτεινόμενου χρηματοδοτικού μέσου με στόχο παρεμβάσεις εξοικονόμησης ενέργειας στον οικιακό τομέα κατά την προγραμματική περίοδο 2014 – 2020	ΕΤΠΑ	4	**
11	EX ANTE ταμείου εξοικονόμησης ενέργειας σε κατοικίες (2015)	EX ANTE Αξιολόγηση Χρηματοδοτικού Μέσου για δράσεις εξοικονόμησης ενέργειας στον οικιακό τομέα κατά την περίοδο 2014-2020: Αξιολόγηση αστοχιών αγοράς	ΕΤΠΑ	4	**
12	EX ANTE ΕΠΑΝΕΚ (2014)	Εκ των προτέρων αξιολόγηση και Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση του Επιχειρησιακού Προγράμματος Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα, Καινοτομία (ΕΣΠΑ 2014 – 2020)	ΕΤΠΑ/ΕΚΤ	ΟΛΟΙ	**

**Ανάρτηση στο site του ΕΠΑΝΕΚ <http://www.antagonistikotita.gr/epanek/events.asp?cs=5> (τμήμα «Ε. Αξιολογήσεις» ή «Δ. Μέσα Χρηματοοικονομικής Τεχνικής»)